

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3309/2018. (X. 1.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Gfv.VII.30.371/2015/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó (Posta Csaba) jogi képviselője útján (dr. Dobrossy István ügyvéd, 4025 Debrecen, Simonffy út 57.), az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz a Kúria Gfv.VII.30.371/2015/5. számú ítélete, valamint azzal összefüggésben a Szegedi Ítéltábla Pf.II20.437/2015/4. számú, továbbá a Szegedi Törvényszék 7.P.22.162/2013/23. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt.
- [2] Kérelmét az indítványozó az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdése, valamint XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseinek sérelmére alapította.
- [3] 2. Az indítványozó és a pénzügyi és lízing tevékenységet folytató, az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló perben alperes gazdasági társaság jogelődje között 2007. július 27-én az indítványozó finanszírozási ajánlatra vonatkozó kérelme alapján kölcsönszerződés jött létre egy személygépkocsi indítványozó általi megvásárlása érdekében. A szerződésben foglaltak szerint a folyósított svájci frank devizanemű kölcsön összege 615 000 forint önerő mellett 3 408 000 forint, futamideje 120 hónap, a havi (kezdő) törlesztő részlet összege 37 743 forint, a THM pedig 5,75 % volt. Az alperesi jogelőd által kidolgozott általános szerződési feltételek a szerződés részévé váltak.
- [4] Utóbb a fenti hitelszerződés feltételeinek teljesítése az árfolyamváltozások okán az indítványozó számára – az indítványban foglaltak szerint a fizetendő tőkeösszeg mintegy kétszeres mértékre történt megemelkedésére tekintettel – ellehetetlenült. Az alperes a kölcsönszerződést felmondta, az abban kikötött vételi jogát gyakorolta, a gépjárművet pedig kivonatta a forgalomból.
- [5] Az indítványozó módosított keresetében annak megállapítását kérte a bíróságtól, hogy a szerződés közte és az alperes jogelőde között nem jött létre. Ezt arra alapította, az okiratot nem az alperesi jogelőd cégjegyzésre jogosult képviselői írták alá együttesen, ezért az a polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban régi Ptk.) 222–223. §-a alapján, valamint a 217. § (1) bekezdése alapján nem jött létre. Másodlagosan kérte annak megállapítását, hogy amennyiben a szerződés létrejöttnek tekinthető, úgy az semmis, miután a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban régi Hpt.) 213. § (1) bekezdésében foglalt kötelező tartalmi elemek egy részét nem tartalmazza, és a fogyasztási szerződés emiatt teljes egészében érvénytelen. Harmadsorban kérte az egyoldalú szerződésmódosítások tekintetében az érvénytelenség megállapítását, miután az azokat lehetővé tévő általános szerződési feltételek nem átláthatóak, nem tartalmaznak világos, egyértelmű meghatározásokat, nem felelnek meg a tételes meghatározás, a ténylegesség és arányosság elvének sem, ezáltal a régi Ptk. 209. § (1) bekezdésébe ütköznek. Negyedsorban annak megállapítását kérte, hogy a felek között a szerződés forint devizanemben jött létre, annak adott összegben történő meghatározása mellett. Kifejtette, hogy a kölcsönszerződés álláspontja szerint fogyasztóinak minősül, mivel a gépjármű az egyéni vállalkozóként vezetett tárgyi eszköz nyilvántartásában nem szerepel, kisebb munkáihoz – alkalmanként – anyag szállításra vette igénybe, a fő cél azonban a magánhasználat volt. Az alperes vitatta a szerződés fogyasztói jellegét. Utalt arra, hogy a felperes egyéni vállalkozóként, üzletszerű gazdasági tevékenysége megvalósításának biztosítása céljából vett fel kölcsönt jogelődjétől a munkaeszközének számító személygépjármű finanszírozása céljából. A szerződés nem fogyasztói és nem is fogyasztási szerződés, ezért a semmiségi okokra történő hivatkozás alaptalan. Mivel más személy útján is lehet szerződést kötni, ezért az alaki érvénytelenségre, a szerződés létre nem jött voltára történő utalás alaptalan. Az autókereskedő együtt-

működési megállapodás alapján, megbízottként jogosult volt a kölcsönszerződések megkötésére; nevében a szerződést arra jogosult munkavállalója írta alá, akinek magatartását utóbb az alperes jogelődje írásban is jóváhagyta. A szerződés svájci frank devizanemben jött létre, ezért a negyedleges kereset is alaptalan, míg fogyasztói minőség hiányában a tisztességtelenségre történő hivatkozás az indítványozó érvei alapján nem vizsgálható. Az alperes továbbá viszontkeresetet is előterjesztett az indítványozóval szemben, a szerződésnek az ügyleti kamat és az árfolyamrés mértékének megállapítása mellett történő érvényessé nyilvánítását kérve.

- [6] Az első fokon eljáró Szegedi Törvényszék mind az indítványozó kereseti kérelmeit, mind pedig az alperesi viszontkeresetet elutasította. Megállapította, hogy a perbeli szerződés nem minősült a régi Ptk. 685. § d) pontja alapján fogyasztói szerződésnek, mivel az nem független a felperes által folytatott gazdasági és szakmai tevékenységtől, erre tekintettel úgy foglalt állást, hogy a régi Hpt. 213. §-ában foglalt rendelkezések nem alkalmazhatóak a jogvitában. Az indítványozónak a vitássá tett szerződés jogi jellegének bíróság általi megítélését vitató fellebbezése alapján eljáró Szegedi Ítéltábla az elsőfokú ítéletet helybenhagyta. Kifejtette, hogy a bírói gyakorlatra tekintettel egy szerződés csak akkor minősülhet fogyasztói szerződésnek, ha az független a szerződő fél üzleti, gazdasági céljaitól. Ezzel összefüggésben rögzítette továbbá, hogy a szerződéskötési célok a szerződéskötés időpontja tekintetében vizsgálhatóak, amiből az is következik, hogy az eredetileg fogyasztói szerződésnek nem minősülő szerződést akár az eredeti szerződéskötési célokban, akár egyéb körülményekben bekövetkező változások (így például az egyéni vállalkozói tevékenység esetleges szüneteltetése) később sem teszik fogyasztói jellegűvé. A Kúria felülvizsgálati jogkörében eljárva, az indítványozó által alkotmányjogi panasszal támadott ítéletében a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. A kúriai döntés indokolása szerint a régi Ptk.-nak a fogyasztói szerződés fogalmát megállapító 685. § e) pontjában meghatározott feltételek vizsgálata során annak van ügyszempontú jelentősége, hogy a szerződéskötés előkészítése folyamatában, milyen tények váltak a pénzügyi intézmény számára ismertté az adós személyét illetően az általa kért kölcsönösszeg felhasználásának célja, módja vonatkozásában. Megállapította továbbá azt, hogy az eljáró bíróságok okszerűen minősítették a perbeli szerződést nem fogyasztói szerződésnek, mivel a finanszírozási kérelem az egyéni vállalkozók számára készült formanyomtatványon, a cégadatok megadásával, egyéni vállalkozóként jegyezve került benyújtásra. A Kúria ítéletben rögzített álláspontja szerint a minősítés szempontjából nincs jelentősége annak, hogy az adós ténylegesen, a későbbiekben mire használta a gépjárművet; azt a vállalkozás a tárgyi eszköz nyilvántartásában szerepelteti-e; egyéni vállalkozásában milyen költséget számol el utána; vagy későbbi időpontban a vállalkozását esetleg szünetelteti-e.
- [7] Az indítványozó a fenti ítéletekkel szemben benyújtott alkotmányjogi panaszában és annak kiegészítésében foglalt érvelése az eljáró bíróságok azon – egybehangzó – jogértelmezésének helytállóságát vitatta, miszerint a perben vitássá tett szerződés nem tekinthető fogyasztói szerződésnek. Ezzel kapcsolatban előadta, hogy álláspontja szerint az eljáró bíróságok nem tárták fel megfelelően a tényállást, a lefolytatott bizonyításokból okszerűtlen következtetéseket vontak le, továbbá az ügy eldöntése szempontjából releváns tényeket és bizonyítékokat annak ellenére nem vettek kellően figyelembe, hogy azok szerinte „kivétel nélkül a szerződés fogyasztói jellegét igazolják”. Kifejtette, hogy a bíróságok ítéleteiben foglaltak „méltánytalan és igazságtalan helyzetet teremtenek, amely nyilvánvalóan ellentétes” az Alaptörvény Nemzeti Hitvallás című fejezetének azon deklarációjával, miszerint: „Valljuk, hogy népuralom csak ott van, ahol az állam szolgálja polgárait, ügyeiket méltányosan, visszaélés és részrehajlás nélkül intézi”. Mivel álláspontja szerint az indítványozó a kérdéses, általa következetesen fogyasztóinak nevezett szerződés megkötése tekintetében „gyengébb félnek minősül”, így az ítéletek sértik az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdésében foglalt, Magyarországnak az erőfölénnyel való visszaéléssel szembeni fellépésére és a fogyasztók védelmére irányuló kötelezettségvállalásával kapcsolatos rendelkezéseket. Előadta továbbá, hogy mivel a bíróságok az általa előadott körülményeket a ténymegállapítás során szerinte figyelmen kívül hagyták, és döntéshozataluk során az általa „csatolt okirati bizonyítékok, további nyilatkozatok mérlegelése nélkül állapították meg a szerződés nem fogyasztói jellegét”, ezért sérült a tisztességes bírósági eljáráshoz való joga is.
- [8] 3. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának formai és tartalmi feltételeit vizsgálja. Ezekkel kapcsolatban a következőket állapította meg.
- [9] 3.1. Az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság formai feltételeinek [Abtv. 30. § (1) bekezdés, valamint 52. § (1b) bekezdés) a)–f) pont] az alábbiak szerint tesz eleget.

- [10] Az indítványozó jogi képviselője alkotmányjogi panaszát az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti határidőben adta postára.
- [11] Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban foglalt formai követelményeknek – részben – eleget tesz, mivel megjelöli az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést (Abtv. 27. §); az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [M] cikk (2) bekezdése, valamint XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdései], melyek közül az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdése és XXVIII. cikk (1) bekezdése tekintetében a támadott ítélet alaptörvény-ellenességére vonatkozó okfejtést is tartalmaz; valamint kifejezett kérelmet fogalmaz meg a Kúria támadott döntése, valamint azzal összefüggésben az alsóbb fokú bírósági ítéletek alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére.
- [12] Az alkotmányjogi panasz ugyanakkor Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontban írt indokolási kötelezettségnek az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése tekintetében nem tesz eleget, mivel arra vonatkozóan indokolást egyáltalán nem tartalmaz.
- [13] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában eredetileg az Alaptörvény fenti rendelkezésein kívül a XXIV. cikk (1) bekezdésének, valamint 28. cikkének sérelmére is hivatkozott. Az Alkotmánybíróság főtítkárának hiánypótlásra való felhívását követően – melyben az indokolással kapcsolatos kiegészítésre való felhívás mellett a főtítkárról is tájékoztatta, hogy az Alaptörvény 28. cikkében foglalt jogértelmezési szabályra, illetve bírósági eljárással összefüggésben a XXIV. cikk (1) bekezdésére az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata értelmében alkotmányjogi panasz nem alapítható – az indítványozó kizárólag az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) vonatkozásában egészítette ki az indítványát. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványozó beadványait – a hiánypótlásban a korábbi nyilatkozataiban előadottak változatlan fenntartására való utalása ellenére – kizárólag az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdésére, illetve XXVIII. cikk (1) bekezdésére vonatkozó hivatkozásai tekintetében bírálhatta el.
- [14] 3.2. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság megvizsgálta az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29. § és a 31. § szerinti feltételeket.
- [15] 3.3. Az Abtv. 27. §-ában meghatározott egyedi ügyben való érintettség megállapítható: az indítványozó, mint az alkotmányjogi panasz benyújtásának alapjául szolgáló per felperese, nyilvánvalóan érintettnek tekinthető.
- [16] Az indítványozónak nem áll rendelkezésére további jogorvoslati lehetőség, ezért a panasz az Abtv. 27. § b) pontjában és az Ügyrend 32. § (2) bekezdés b) pontjában foglalt követelményeknek eleget tesz.
- [17] 3.4. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Az Alkotmánybíróság erre tekintettel a befogadhatóság tartalmi feltételeivel összefüggésben az indítvánnyal kapcsolatban a következőket állapította meg.
- [18] Az indítványozó által állított alapjogi sérelmekkel összefüggésben előadott érvek valójában az ügyben meghozott, az indítványozó számára sérelmes bírósági döntések megállapításainak tartalmi, és nem alkotmányossági kritikáján alapulnak. A benyújtott alkotmányjogi panaszban foglaltakból megállapítható, hogy az indítványozó nem ért egyet a bíróságoknak az eljárás során kialakult álláspontjával a számára sérelmessé vált szerződés jellegének jogi megítélése tekintetében. Az eljáró bíróságok a szerződéskötés körülményeit az indítványozótól eltérően értékelték, és ebből kifolyólag ítélték meg másként magát a szerződést is. Mindezek alapján vonták le az eljáró bíróságok az ezen eltérő megítélésen alapuló, az indítványozó kereseti kérelmeinek elutasítását eredményező – de az ítéleti indokolásokból megállapíthatóan az indítványozó érveit is mérlegelő – következtetéseiket. Az indítványozó az általa megjelölt valamennyi alapjogi sérelmet kizárólag ebből, vagyis a saját és az eljáró bíróságok jogi álláspontjának eltéréseiből; a rendelkezésre álló bizonyítékok, nyilatkozatok és az azokból levont jogi következtetések értékelésének különbözőségéből vezette le.
- [19] A szerződéskötés körülményeivel, illetve a szerződéskötést követően az indítványozó vállalkozói tevékenységének folytatásával kapcsolatban beállt esetleges változásokkal kapcsolatban a perben rendelkezésre állt okiratok, nyilatkozatok értékelése az Alkotmánybíróság álláspontja szerint olyan polgári jogi szakkérdésnek minősül, amelynek megítélése nem tartozik a hatáskörébe. Az Alkotmánybíróság az ezzel kapcsolatos töretlen gyakorlatának megfelelően – mely szerint alkotmányjogi panasz alapján eljárva is csak az alkotmányossági szempontokat vizsgálja – mindezekre tekintettel a jelen ügyben is tartózkodott attól, hogy a tényállás megállapítására,

a rendelkezésre álló bizonyítékok értékelésére, valamint a jogszabályok értelmezésére és azok alkalmazására hivatott bíróságok ezen tevékenységét felülbírálja. Az Alkotmánybíróság – mint minden szakjogi, törvényességi felülbírálatra irányuló indítvány kapcsán – ismételten rámutat arra, hogy „[s]em a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíróság« szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el.” {elsőként lásd: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}. „[A]z Alkotmánybíróság [...] a rendes bíróságoktól eltérően nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését, és tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon. {3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]} Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság nem vizsgálja azt sem, hogy az indokolásban megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése, és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat. {3237/2012. (IX. 28.) AB végzés, 3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [5]}” {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]}. A támadott bírósági döntések mindezekre tekintettel a jelen ügyben feltárható összefüggések alapján – alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség hiányában – nem képezhettek érdemi vizsgálat tárgyát.

- [20] 4. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz befogadására, mivel az nem felel meg az Abtv. 29. §-ában, illetve részben az 52. § (1b) bekezdés e) pontjában írott feltételeknek, nincs lehetőség. Az Alkotmánybíróság ezért a kérelmet az Abtv. 47. § (1) bekezdése, 50. §-a és az 56. § (1)–(3) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjai alapján visszautasította.

Budapest, 2018. szeptember 25.

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1501/2016.

• • •